

Zonder beschutting

Eric Bras

In de prachtige roman *Unsheltered* van Barbara Kingsolver maken we kennis met Willa, een vrouw van middelbare leeftijd. Zij woont met haar man, twee kinderen en schoonvader in een bouwvallig huis in een fictieve Amerikaanse stadswijk. Het verhaal begint met een ontmoeting met de aannemer, een moeizaam gesprek over de hoge reparatiekosten voor het huis. Dit huis is de rode draad in het verhaal. Het is een indrukwekkend verhaal. Haar zoon verliest zijn net bevalen vrouw en komt – met baby – weer bij zijn ouders inwonen. Willa zelf is werkeloos journalist en niet in staat om te leven van de stukken die zij schrijft. Haar man is docent, maar is door een reorganisatie noodgedwongen op een veel minder goed betaalde plek terecht gekomen. En dan zijn er nog een vrijgevochten dochter en een extreem rechtse, terminaal zieke schoonvader. In dit alles probeert Willa zich staande te houden, geplaagd door voortdurende zorgen over eigenlijk alles en iedereen en misschien het meest over het huis dat langzaam maar zeker rond de familie in elkaar stort.

Hoe kan je leven in een huis zonder dak, met scheuren in de muren en met een rottend fundament? Willa is soms de wanhoop nabij. De levensdilemma's dringen zich voortdurend op. Hoe ga je om met mensen die bij je in huis wonen en die allemaal op hun eigen wijze een verhaal te vertellen hebben? Willa probeert al haar gezinsleden tegemoet te komen, met ze mee te denken, ze te ondersteunen, en wat al niet. Ondertussen lijdt ook zij aan het leven en houdt maar met moeite zichzelf overeind.

Als je het verhaal leest, komt de gedachte op dat het veel makkelijker zou zijn als alle bewoners een eigen kamer hadden: hun eigen plek, deur op slot, gordijnen dicht. Terwijl het huis verder instort, blijf je stug volhouden dat jouw kamertje geen schade zal lijden.

Onze samenleving heeft daar iets van: laten we vooral ons eigen leven leiden, stugge individualisten die we geworden zijn. Willa blijft zich inspannen voor al haar gezinsleden, ook al zou ze die soms het liefst de deur uit jagen. Ze lijkt te denken dat je het met elkaar moet uithouden. Geestelijk verzorgers hebben de naam verbinder te zijn. Wat betekent dat in onze versplinterende samenleving? Als je kijkt naar het verhaal van Willa, dan zou je denken: zoveel mogelijk deuren openbreken, zodat mensen met elkaar in gesprek komen. En als ergens een plafond instort, dan maar bij elkaar zitten in een kamer die niet lekt.

Kijkend naar de praktijk kun je zeggen dat deze idealistische gedachten vrijwel totaal uit de lucht gegrepen zijn. Hoezo verbinder? Om dat te kunnen zijn is de geestelijk verzorger – misschien historisch toevallig – volledig verkeerd gepositioneerd. Bovendien lijden geestelijk verzorgers zelf nogal eens aan een minderwaardigheidsgevoel: wie ben ik eigenlijk en wie wil ik zijn? Of ze lijden aan zelfoverschatting: zonder mij geen humaniteit aan het bed, in de cel of aan boord van het schip. Misschien zouden ze eerst eens het eigen fundament moeten vernieuwen, de eigen deuren openbreken. Geestelijk verzorging, een bouwvallig huis. Zonder beschutting.

Eric Bras; e.bras@amsterdamumc.nl